

Luko Paljetak

TOMISLAV KOVAČEVIĆ, "GRIJAČI SNIJEGA"

u izdanju Ustanove u kulturi "Dr. Ivan Kostrenčić"
i Društva hrvatskih književnika – Ogranak u Rijeci, Rijeka 2005.

NAGURAVANJE S MOREM – pogovor iz knjige

Genitivnom metaforom "*Grijači snijega*", Tomislav Kovačević već naslovom svoje nove zbirke pjesama otkriva temeljnu poziciju onog lirskog subjekta koji se, iskazujući se najčešće kao "ja" i "mi", pobunjen iz samoće javlja dugim aglomeracijama i nakupinama stihova koji žele zatrpiti samotnost, a prosvjed pojačati nizovima iskaza što, težnjom da im bude što tješnje, odražavaju klaustrofobičnost širine prostora poezije ovog pjesnika, rođenjem Osiječanina, djetinjstvom i školovanjem Senjanina i Zagrepčanina, a prebivalištem Crikveničana. Možda mi i zato piše on u pismu od 19. travnja 2004.: "... *Ja i more ne volimo se previše! Čak bi se moglo reći da se i ne podnosimo!!!... Samo se pogledavamo ispod oka, pazimo na svaki pokret onog drugog, ne želimo biti iznenađeni... (...). Gotovo vjerujem da je planina u dosluhu s morem i da će me jednog dana gurnuti k njemu, a zatim će me otok, potpomognut valovljem, zdrobiti o stijenje...*" S te rubne, stiješnjene pozicije, naslovom zbirke Tomislav Kovačević ispisuje svojevrsnu apsurdnost svih onih koji se bave "grijanjem snijega", ne otkrivajući pri tome svrhu toga posla. Ona, zacijelo nema za cilj ubrzati dolazak proljeća, jer "*snjegovi u planinama / strpljivo pripremaju tutanj lavine a naplavine vjetra uredno / slažu oplodene ravnice u lažne knjige vremena / prepuštajući njihovo iščitavanje slijepim i potkupljivim vidovnjacima*" (Jorgovan mirisom lomi...).

U ciklusima koji slijede ponavljajući u naslovima genitivne metafore (*Oblici tišine; Izazivanje površine; Naplavine vjetra; Čišćenje uspomena*), nižu se pjesme oblikom nalik na svojevrsne žare i kantarose, s izdvojenom poentom od jednog, dva ili tri stiha na kraju, zaglavku kojem teže zgusnuti nizovi slika, tvrdnji i opažaja, uzetih dijelom iz lokalnoga, dijelom iz univerzalnog okružja. U vezu ih dovodi primjena svojevrsnog nadrealističkog recepta prikladnog da se spoji tradicionalno s trivijalnim, svakodnevno sa suvremenim, poezijsko i prozaično, logikom kojom najčešće vlada oksimoron imanentan izvanjskoj

figurativnosti pjesme i njenoj unutrašnjoj baroknosti, jednako kao i njenom intencionalnom modernitetu, ironičnosti i osjetnom cinizmu.

Česte su i sinestezije koje Kovačevićovo pjevanje otvaraju prema nasljeđu simbolizma i neomodernizma, otkrivajući njegov estetsko-misaoni odnos prema ukupnoj pojavnosti. Mjera primorsko-maritimnog sučeljava se s mjerom urbano-kopnenog u napetosti koja ni jednoj od njih ne donosi prevlast nego je, u užurbanom hodu bez spoticanja o znakove interpunkcije, usmjerena prema već spomenutoj karakterističnoj poenti, poučnom iscjetku na kraju pjesme. Jezik Tomislava Kovačevića jest zato gust i bogat pojmovljem različitih područja. Najčešće ih ipak izmaljuje privlačno-odbojna slika mora i primorskih veduta u koje pjesnik intervenira umetanjem brojnih osporavajućih primjedbi, kao sredstva otčaravanja, ukazujući zapravo na svoju pravu narav i ishodište: *"Približava se more u svoj svojoj raskoši kao pustoš / odzvanja njegovo tijelo sagorjelo predvečerje oblijeva / lukobrane i svjetionike ocvale hortenzije i zabavišta / na otvorenom u pravilnim nam se razmacima događa / grijeh i događa ledeno vino oči klize po poprsju krajolika/ koji smo još ljeti prepoznavali po modrini vjetra a ove/ godine naprosto ne znamo kako ćemo"* (*Približava se more...*). Izlaz Kovačević stoga nalazi u nadrealističkoj opciji kao prikladnom sredstvu da se ostvari pjesništvo pjesme. U stiješnjenosti između mora i planine ona mu ostaje jedini utočišni klauzurni prostor slobode u kojem, međutim, stisak riječi ne znači ništa manju opasnost. Ona (mu) je ipak dobrodošla.

Novom svojom zbirkom Tomislav Kovačević potvrđuje, dakle, dosadašnje odlike svoje poezije, pridodavajući joj ovaj put znatniju mjeru ironičnosti i destruktivnosti. Stvarajući jaz između sebe i stvari izvanjskoga i unutrašnjeg svijeta on pjesmu do dna, i preko njega, ispunja zato riječima kojim temeljna zadaća jest "izazivanje površine".